

Poznámky (reakce) na dopis zasláný ČAOH členským obcím SOV

Doporučujeme obcím:

- aby v žádném případě nepřijímaly navržené (podsouvané) usnesení
- i nadále podporovat co nejrychlejší schválení nového zákona o odpadech s cílem dosažení dostatečného času na přípravu původců odpadů (obcí) na nové podmínky
- dbát na co nejvýhodnější nastavení podmínek výhodných pro původce odpadů
- řešit celou záležitost standardním způsobem, přes poslance, senátory a MŽP

Vysvětlení a zdůvodnění viz níže:

V úvodu dopisu autor hovoří o připravované změně zákona o odpadech. Obsah dopisu lze shrnout do následujících tvrzení:

1. Navrhovaná změna je nesystémová, účelová, bez možnosti veřejného připomínkování, bez možnosti vypořádat připomínky.
2. Základním bodem změny je prosazování zdražení skládkovacích poplatků, jejichž plátcí jsou obce a města. Důvodem je údajně (dle autora dopisu) zájem na vytvoření ekonomického prostoru pro výstavbu nových nákladných spaloven odpadů.
3. Jedná se o zbytečné zdražení, které již bylo opakovaně odmítnuto jak ve sněmovně, tak ve vládě, v textu se hovoří o čtyřnásobném zdražení.
4. Text dopisu uvádí některé souvislosti s normami EU, uvádí, že došlo k redukci množství skládkovaných odpadů ze 64 % v roce 2009 na 45 % v roce 2016 **bez potřeby dodatečného daňového zatížení obcí a měst**, jakožto původců odpadů.
5. V další části se autoři věnují podpoře myšlenky evropského balíčku k oběhovému hospodářství, který klade důraz zejména na třídění, úpravu, recyklaci a další využívání odpadů. Cílem je naplňování evropských odpadových cílů (65% recyklace komunálních odpadů v roce 2030/35 a omezení skládkování na 10 %).
6. Připravuje se „druhá fotovoltaika“ – lobbistická změna zákona s cílem citelného zdražení a umožnění realizace jinak ekonomicky nereálných technologií s přenesením budoucích nákladů, v tomto případě především na obce (občany). Autoři uvádějí, že základním cílem je zvýšení poplatku za skládkování ze současných 500 Kč na 2 000 Kč, že toto zvýšení je nezbytné pro realizaci nejnákladnější technologie – spaloven a že třídění a recyklace takové navýšení nepotřebuje.

Komentář k jednotlivým bodům dopisu

- 1. Navrhovaná změna je nesystémová, účelová, bez možnosti veřejného připomínkování, bez možnosti vypořádat připomínky.*

Kritika nesystémovosti tohoto kroku je do určité míry oprávněná. Je však třeba mít na paměti, že už současná podoba zákona o odpadech obsahuje ustanovení o zákazu skládkování neupraveného směsného komunálního odpadu od roku 2024. Toto ustanovení bylo reakcí zejména na platnou, tzv. skládkovací, směrnici EU (Směrnice 1999/31/ES), která zavazuje členské země omezit ukládání biologicky rozložitelných odpadů postupně až na hodnotu 35 % z množství ukládaného v roce 1995. Článek 6 směrnice požaduje, aby odpady byly ukládány na skládku pouze po předchozí úpravě. Toto ustanovení je nesplnitelné bez náhrady skládkování energetickým využíváním části odpadů.

Návrh přiložený k dopisu kopíruje naprosto přesně část nového zákona o odpadech, ke kterému proběhlo připomínkové řízení. Na skutečnosti, že kompletně připravený nový zákon o odpadech nebyl dosud přijat, má velký podíl ČAOH, tedy pisatel dopisu. Pro subjekty zapojené do procesů souvisejících s nakládáním s odpady je nezbytně důležité, aby byla co nejdříve nastavena pravidla v podobě nového zákona o odpadech. Současná právní nejistota podporuje nečinnost, nepřipravenost na budoucí dění v oblasti. Tento stav směřuje k výraznému nárůstu výdajů obcí. Z uvedených důvodů se obce sdružené ve Sdružení obcí Vysočiny zasazovaly za co nejrychlejší přijetí zákona. Je nutno konstatovat, že i zapracování některých částí nové podoby zákona (která prošla připomínkovým řízením) do zákona platného může být přínosem.

- 2. Základním bodem změny je prosazování zdražení skládkovacích poplatků, jejichž plátcí jsou obce a města. Důvodem je údajně (dle autora dopisu) zájem na vytvoření ekonomického prostoru pro výstavbu nových nákladných spaloven odpadů.*

Omezení skládkování má napomoci i nově koncipovaný ekonomický nástroj v podobě tzv. skládkovacího poplatku. Dle stávajícího zákona je každá tuna skládkovaného odpadu kategorie ostatní zatížena skládkovacím poplatkem ve výši 500 Kč. Poplatek platí všichni původci vyjma obcí, které na svém území mají skládku. V návrhu nového zákona o odpadech je navržen poplatek za využitelné odpady, kam patří rovněž SKO a další složky KO, prorůstově tak, že v roce 2023 dosahuje 1 850 Kč/t, v r. 2024 a dále pak 2 000 Kč/t.

Výrazná změna spočívá v příjemci výnosu z tohoto poplatku, nyní jím je obec, na jejímž katastru leží skládka, do budoucna by se o poplatek měla dělit se Státním fondem životního prostředí, který by dostával max. 60 % výnosu.

Zcela mylné a zavádějící je tvrzení o potřebě podpory energetického využívání odpadů. Nyní se za 1 tunu odpadů platí v ZEVO (autor dopisu používá nesprávný výraz spalovna) SAKO Brno 850 Kč za tunu, přičemž průměrná cena za skládkování je v Kraji Vysočina cca 1 200 Kč za tunu. Energetické využití odpadu v ZEVO Brno je dnes levnější než skládkování i při započtení nákladů na dopravu. Dle našeho průzkumu je cenová situace v ostatních ZEVO (i v těch nově, bez dotací, postavených) obdobná.

Důvodem zvyšování poplatků je snaha podpořit dražší způsoby materiálového využívání odpadů, zejména zvýšit míru tohoto využívání. Právě nyní se ukazuje potřeba investic do nových zpracovatelských kapacit z důvodu zastavení odbytu odpadů do Asie.

3. *Jedná se o zbytečné zdražení, které již bylo opakovaně odmítnuto jak ve sněmovně, tak ve vládě, v textu se hovoří o čtyřnásobném zdražení.*

Jak je uvedeno a odůvodněno dále, k největšímu zdražování systému nakládání s odpady dojde v situaci, kdy nebudeme připraveni na plnění směrnic o snižování skládkování odpadu. V současné situaci není ČR schopna plnit své závazky plynoucí z platných (i z připravovaných) směrnic EU. Tento fakt do budoucna způsobí zatížení státu sankcemi. Otázkou je, kdo bude tyto pokuty platit (resp. jaká bude účast původců na vzniklé škodě).

4. *Text dopisu uvádí některé souvislosti s normami EU, uvádí, že došlo k redukci množství skládkovaných odpadů ze 64 % v roce 2009 na 45 % v roce 2016 bez potřeby dodatečného daňového zatížení obcí a měst, jakožto původců odpadů.*

Je potřeba uvést, že na Vysočině je v roce 2016 skládkováno 42 % z celkové produkce komunálních odpadů.

Původci odpadů nejsou nijak zatěžováni daněmi v souvislosti s odpady, jichž jsou původci. Výrazná je finanční zátěž v důsledku plateb za provozování systému nakládání s odpady a v souvislosti s odbytem shromážděných odpadů.

Uvedená procenta se vztahují k celkové produkci komunálních odpadů, která se neustále zvyšuje. Problematické je už samo uvádění údajů v procentech. Je potřeba se podívat, jaký je základ. Produkce komunálních odpadů se zvyšuje, v roce 2004 byla průměrná produkce komunálních odpadů v Kraji Vysočina 284 kg na obyvatele za rok, v roce 2009 již tato produkce dosáhla hodnoty 417 kg na obyvatele a rok a v roce 2016 činila 548 kg na obyvatele a rok. Přeměřeno uvedenými procenty došlo k poklesu skládkování SKO z hodnoty 267 kg na hodnotu 247 kg SKO na osobu a rok. Náklady na provozování systémů se zvýšily velmi výrazně.

Důležité je, že produkce SKO téměř neklesá a zůstává na velmi vysoké úrovni. Množství skládkovaných odpadů vyjádřené v procentech klesá, protože roste celkové množství odpadů. Důvodem je zařazování dalších položek do odpadů, obvykle takových, které jsou předávány k využití (BRO, ...). Vyspělé země EU mají produkci odpadů obvykle kolem 750 kg/os a rok, podíl SKO však obvykle činí pouze 120 – 150 kg/os a rok.

Uvedené snížení produkce SKO v procentech je způsobeno nárůstem celkového množství odpadů, ke snižování množství SKO téměř nedochází, resp. došlo k poklesu průměrně o 1,18 kg/os a rok, tímto tempem bychom k hodnotě 10 % SKO z KO dospěli za 163 let!

5. *V další části se autoři věnují podpoře myšlenky evropského balíčku k oběhovému hospodářství, který klade důraz zejména na třídění, úpravu, recyklaci a další využívání odpadů. Cílem je naplňování evropských odpadových cílů (65 % recyklace komunálních odpadů v roce 2030/35 a omezení skládkování na 10 %).*

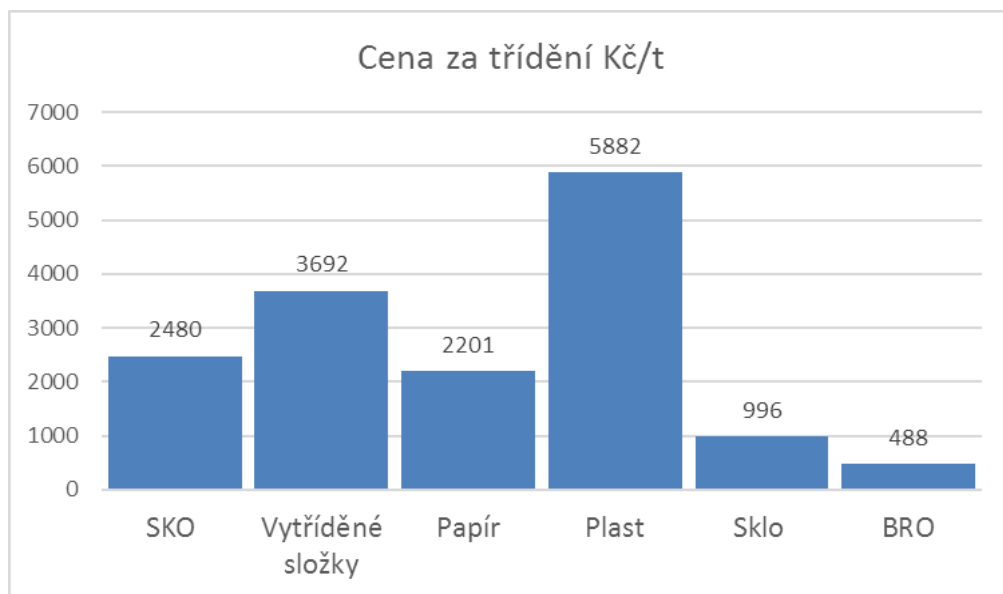
Evropský balíček k oběhovému hospodářství přináší zvyšování cílů pro recyklaci komunálních odpadů, obalových odpadů a nový cíl pro redukci skládkování:

- 60 - 65 % pro roky 2025, 2030 – recyklace komunálních odpadů
- 65 - 70 % pro roky 2025, 2030 – recyklace obalových odpadů (nové vyšší cíle pro jednotlivé materiály – vč. hliníku)
- 10 % z produkce komunálních odpadů skládkováno

Poznámka: 10 % je zejména struska a popel ze ZEVO.

Spolu s autory dopisu souhlasíme s uvedenými cíli, podívejme se, co to bude znamenat. Pro další výpočty jsou použita data z rozsáhlého vlastního šetření SOV.

Současné náklady původců (obcí) na odstranění jedné tuny SKO činí průměrně za Vysočinu 2 480 Kč za t (svoz, odstranění uložením do skládky a provoz odpadového systému), náklady původce na 1 tunu využitelných složek jsou v průměru 3 692 Kč za tunu a z toho vyčnívají náklady na sběr a svoz 1 tuny plastů, které jsou 5 882 Kč za tunu. Aktuálně se výrazně zvyšuje cena za odbyt papíru a zejména plastů v důsledku potíží s odbytem těchto komodit. Na základě novely zákona by poplatek za skládkování tuny SKO vzrostl ze současných 500 Kč za tunu na 2 000 Kč za tunu tedy o 1 500 Kč. Tím by se cena za svoz SKO s následným skládkováním dostala na úroveň 3 980 Kč za tunu. Cena za svoz SKO s následným energetickým využitím se pohybuje na úrovni cca 2 130 – 2 780 Kč za tunu (cena za svoz a za využití v ZEVO vč. dopravy). Z uvedeného je zřejmé, že třídění s následným materiálovým využitím je výrazně nákladnější proces, než skládkování nebo energetické využívání.

Celý výše uvedený vývoj lze shrnout do následující tabulky:

	Cena za svoz a využití/odstranění (Kč/t)	
	nyní	v budoucnu
SKO skládkování	2 480	3 980
SKO en. využití	2 050 – 2 700	2 500 – 3 000
Využitelné složky	3 692	>3 692
z toho plast	5 882	>5 882

Z tabulky je vidět, že čím více budeme třídit (zejména plasty), tím nákladnější celý proces bude.

Pokud použijeme hodnoty uváděné autory dopisu a stávající produkci komunálních odpadů v Kraji Vysočina, dojdeme k následujícímu závěru:

Rok	Nakládání s o.	Produkce (tis. t)			Náklad 1 t (Kč)		Náklad (tis. Kč)
		KO	SKO	VS	SKO	VS	
2017	skládkování	279	117	162	2 480	3 692	888 046
2030/35	bez en. využití	279	28	251	3 980	3 692	1 038 103
2030/36	s en. využitím	279	28	251	2 375	2 750	756 788

KO – komunální odpad, SKO – směsný KO, VS – vytříděné využitelné složky

Poznámka:

Jedná se o velmi zjednodušený modelový příklad, množství KO se nemění (ve skutečnosti roste), počítáno ve stávajících cenách, cena en. využití je použita průměrná (1 175 Kč/t), aktuálně je cena v obou nově vybudovaných ZEVO v ČR na úrovni 850 Kč/t.

6. *Připravuje se „druhá fotovoltaika“ – lobbistická změna zákona s cílem citelného zdražení a umožnění realizace jinak ekonomicky nereálných technologií s přenesením budoucích nákladů, v tomto případě především na obce (občany). Autoři uvádějí, že základním cílem je zvýšení poplatku za skládkování ze současných 500 Kč na 2 000 Kč, že toto zvýšení je nezbytné pro realizaci nejnákladnější technologie – spaloven a že třídění a recyklace takové navýšení nepotřebuje.*

Právě dopis, na který tímto reagujeme, je ukázkou lobbingu. Jde o snahu co nejdéle udržovat stávající stav a podpořit nejnákladnější způsoby nakládání s odpadem. Již bylo ukázáno, jak s vyšší mírou třídění porostou náklady. Důležité je, kdo je bude hradit (původci – obce) a kdo z nich bude profitovat. Pokud bude nedostatečná kapacita ZEVO, budou profitovat zejména společnosti podílející se na činnostech v odpadovém hospodářství a sdružené v asociaci. Tady je ten skutečný lobbing.

Na základě výše uvedených připomínek lze konstatovat následující:

- čím více budeme třídit využitelné složky, tím vyšší budou náklady na OH
- **čím více odpadu budeme energeticky využívat, tím budou náklady nižší**
- náklady spojené s tříděním a skládkováním jsou obvykle příjmem členů asociace
- náklady spojené s energetickým využitím odpadů jsou příjmem provozovatele ZEVO
- skládkování je nejlevnější způsob nakládání s odpady
- do budoucna obce finančně nezatíží energetické využívání odpadů, ale vyvolaná nutnost hledání jiných způsobů využití odpadů
- z uvedeného je zřejmé, že zvýšení poplatku za skládkování odpadů je nutnou podmínkou pro tzv. odklon od skládkování odpadů, přičemž cílem je snížení zátěže pro ŽP, nikoliv intenzifikace příjmů kterýchkoliv subjektů, jak je v dopise podsouváno
- na uvedených číslech je ukázán důvod skutečného lobbingu, jehož součástí je i dopis zaslaný obcím